

لیکونکی: محمد حسن سواپین « M.Hassan
«Sweidan» منبع اودخپرید نیته: کریدل « 2026-01-16 »
ژباړونکی: پوهندوی دوکتور سیدحسام «مل»

د محور دوره: د 'سیلاب' وروسته د لویدیځې آسیا نوي نقشه

The axis era: West Asia's new map after the 'Flood'

الاقصى سيلاب عمليات هيكله يوازي د جگړې عمل نه و. دې د سيمه ايز ثبات مخ
مات کړ، د قدرت خطونه يې افشا کړل، او د څلورو سيالو قطبونو ترمنځ يې کشش
گرندې کړ چې اوس لويديځه آسيا ته بڼه ورکوي

*Operation Al-Aqsa Flood was never just an act of war. It cracked the facade
of regional stability, exposed the fault lines of power, and accelerated the pull
into four contending poles now reshaping West Asia.*

Photo Credit: The Cradle

"د الاقصی سیلاب یو مخکینی برید و - چې موخه یې په دې سیمه کې د امریکا- صهیونیست پروژې ماتول وو." - احسان عطایا، د فلسطین اسلامي جهاد (PIJ) چارواکی، د اکتوبر په ۲۸ مه ۲۰۲۳ کال کې د کریپل سره خبرې کولې.

تر دې وروستیو پورې، په لویدیځه آسیا کې سیمه ایز پرمختګونه لاهم د جلا شخړو، دوه اړخیزو سیالیو، یا پراکسي نښتو د زرو چوکاتونو له لارې تحلیل کیدی شي. نور نه.

د اکتوبر په ۷ مه ۲۰۲۳ کال کې د الاقصی سیلاب عملیات یوه ستراتیژیکه ټوټه وه چې د مخنیوي، مشروعیت، او د ځواک د منلو وړ کارولو قواعد یې بیا تنظیم کړل. له هغې ورځې راهیسې، لویدیځه آسیا په یوه واحد، هاپیر وصل شوي جنګ ځای بدل شوی چیرې چې پولې تیاره کیري، جبهې سره یوځای کیري، او بحرانونه نور په انزوا کې نه څرګندیږي.

د اکتوبر له (7) مې راهیسې هرڅه د نوي ستراتیژیک معادلي دننه کار کوي. لویو قدرتونو د خپلو لومړیتوبونو د تنظیم کولو لپاره هڅې کړې دي، متحدینو او مخالفینو خپلې کړنې بیا رسم کړې دي، او پیژندل شوي ترتیبات پیل شوي دي.

معمول محافظتي تدابیر - ډیپلوماتیک پوښښ، اقتصادي فشار والونه، حتی پوځي مخنیوی - له منځه تللي دي. سیمه نور د جلا جلا شخړو یوه ټوټه نه ده، بلکې یو بی ثباته سیستم دی چیرې چې هر یو څاڅکی - د سرحدی پېښې، سوداګریزې مانورې، یا ډیپلوماتیک بدلون - کولی شي د زنجیر غبرګون رامینځته کړي. هغه څه چې مورېي شاهدان یو په ریښتیني وخت کې د سیمې د ځواک توازن فعال بیا رغونه ده.

څلور محورونه، هیڅ تسلط نه

د دې بدلون په زړه کې د ځواک د څلورو جلا مرکزونو راڅرګندیدل دي: ایران، ترکیه، سعودي عربستان، او د اسراییلو اشغالګر دولت. هر یو په ډیرې ډومینونو کې نفوذ لري، مګر هیڅ یو یې نه دی توانیدلی چې دا په بی ساري تسلط کې ژباړي. پرځای یې، سیمه د څلورو جاذبې ساحو ترمنځ راښکته شوی، هر یو یې اتحادونه، شخړې او داستانونه جوړوي.

ایران او سعودي عربستان د انرژۍ سرچینې لري چې د لویدیځې آسیا هاخوا خپل لاسرسی پراخوي. ایران د شیعې نفوس څخه وفاداري هم امر کوي او د مقاومت غورځنګونو سره اړوند مهاله ملګرتیا ساتي.

ترکیه او ایران لوی، نفوس لرونکي ایالتونه دي چې ژورې تاریخي امپراتوري ریښې، ستراتیژیک جغرافیه، او پراخ پوځونه لري. سعودي عربستان - او تر یوې اندازې پورې، ترکیه - هم د پام وړ نرم ځواک لري، چې په مذهبي او کلتوري مشروعیت کې ریښې

لري. اسرائيل، د خپل اړخ لپاره، يو پوځي او تيکنالوژيکي مشر پاتې دی، چې د واشنګټن سره د "ځانګړې اړیکې" او د نا تاييد شوي اتومي وسلو لخوا ملاتړ کيږي.

په هر صورت، د دې قدرتونو څخه هيڅ يو ټول کارتونه نلري. د دوی په ورته وخت کې راپورته کيدل د سيمه ايزې واکمنۍ د راڅرګنديدو مخه نه ده نيولې. پرځای يې، دوی د تاريخ، ايډيالوژۍ او ارمانونو لخوا جوړ شوي بې ثباته توازن کې د يوبل پرمختګونه ګوري.

دا څلور محورونه د رسمي اتحادونو په توګه کار نه کوي. دوی د نفوذ مابعد زونونه دي چې دا شکل ورکوي چې دولتونه، حرکتونه او حتی بازارونه څنګه سره سمون لري. هغه څه چې مهم دي ثابت غړيتوب نه دی بلکې د جاذبې کشش دی - د پريکړو د مجبورولو، محافظت وړانديز کولو، لګښتونو لګولو، يا داستانونو د شکل ورکولو وړتيا. او د اکتوبر د 7 وروسته په بې ثباته کې، دا کشش يوازې شدت موندلی دی.

دا جوړښت شتون لري ځکه چې د دې لوبغاړو څخه هيڅ يو پريکړه کونکی برتری نه لري. او نه هم دوی ټول په سيمه کې په مساوي ډول منل شوي دي. يوازې نفوذ کافي نه دی؛ يو ځواک بايد د عمل کولو لپاره ليواله وي، او نور بايد دهغې مشرتابه منلو ته ليواله وي.

د لويديځې آسيا په وروستي تاريخ کې هيڅ دولت دا درې واړه ځانګړتيا وي دومره اوږدې مودې لپاره نه دي ساتلي چې واکمن شي. پرځای يې، دوی د خپل سيمې د خوندي کولو يا د سيالانو د برترۍ څخه د انکار کولو لپاره چلونه کوي. دا سيالۍ د پاڅونونو په جريان کې راپورته کيږي - د فارس خليج جګړه، په ۲۰۰۳ کې د عراق يرغل، د عربي پاڅونونو، او اوس، د الاقصی د عملياتو وروسته د سيلاب ماتيدل.

ډيری سيمه ايز ايالتونه اوس د دې څلورو محورونو څخه يو محور ګرځوي. رياض د فارس خليج ډيری عربي ايالتونه رهبري کوي، پرته له قطر او متحده عربي اماراتو. ابو ظبي د 'عادي کولو محور' يو مهم غړی دی چې په طبيعي ډول د اسرائيلو کمپ ته تمایل لري. د مقاومت غورځنګونه د ايران سره سمون لري.

قطر د ترکيې په لور تکیه کوي، هغه اړیکه چې په ټوله سيمه کې د اخوان المسلمین سره تړلي غورځنګونو لپاره د دوی د ګډ ملاتړ له امله رامینځته شوي ده. مصر، چې يو وخت په خپل حق کې ځواک و، په لويه کچه د سعودي تر نفوذ لاندې راغلی دی.

نظر پوښتنه

د څلورو سيمه ييزو قدرت مرکزونو څخه کوم يو په لويديځه آسيا کې د اسرائيلو د ارمانونو لپاره تر ټولو لوی اوږدمهاله ننګونه ده؟

ایران او د مقاومت محور

د ترکیبې سیمه ییز چلن د ستراتیژیکې خپلواکۍ لپاره د سعودي عربستان هڅه توتې توتې کول - هیڅوک به دومره همغږي نه وي چې تل ابیب ننګوي

«83» رایې، (5) ورځې او (10) ساعته پاتې دي

د یمن د جنوب لپاره جګړه د خلیج د ځواک لوبه ده

د سعودي-متحده عربي اماراتو سیالۍ له اوږدې مودې راهیسې د خلیج په داخلي حلقه کې د سیالۍ په توګه جوړه شوي ده - دوه ملګري چې مختلف تاکتیکونه لري، نه د تکرار لیدونه. دا چوکاټ نور دوام نلري. د تل ابیب سره د متحده عربي اماراتو عادي کول ابوظبي د اسراییلو د سیمه ییز ادغام د فعالونکي په توګه بیا جوړوي - نه یوازې د ریاض سیال، بلکې د اسراییلو د پراختیا لپاره یو چیلن.

دې بیا تنظیم د سعودي حساسیتونه ګړندي کړي دي. پداسې حال کې چې ریاض ممکن د اسراییلو سره په تاکتیکي ډول یوځای شي، دا تل ابیب د ستراتیژیک منځګړي په توګه نه مني. اندیښنه د اماراتو-اسراییلي اړیکو نه ده، بلکې د دوی د کاري ژور والي ده - د اماراتو د پانګې او لوژستیک ترکیب د اسراییلو د امنیتي تخصص او نړیوالو شبکو سره. ریاض ویره لري چې دا ترکیب کولی شي د سعودي عربستان په خپله ساحه کې ځواک وغځوي.

دا په ځانګړي ډول په سویلي یمن کې شدید دی، چېرې چې د ابوظبي ارمانونه د سعودي عربستان په سویلي څنډه کې د تل ابیب شتون ته خطر ورکوي. ریاض دا د سیمه ییزې لوبې په توګه نه بلکې د خپل ملي امنیت لپاره مستقیم ګواښ ګڼي.

د سعودي دریځ روښانه دی: د اسراییلو سره تاکتیکي تداخل تر یوې اندازې پورې د زغم وړ دی، مګر د خلیج دننه د متحده عربي اماراتو-اسرائیل محور یوه سره کرښه ده. دا د خلیج د سیالۍ حدود پراخ کړي دي. دا اوس د دوو جلا سیمه ییزو لیدونو ترمنځ تکرار دی - یو د اسراییلو د پراختیا د مخنیوي په لټه کې دی، بل یې د هغې د نفوذ فعالول.

د تل ابیب سیمه ییز پروژو دوست او دښمن یو شان ګواښوي

دلسیزو راهیسې، د حزب الله مرحوم عمومي منشي سید حسن نصرالله خبرداری ورکړ چې د مقاومت د محور کمزوری کول به بالاخره په سیمه کې هر دولت له خطر سره مخ کړي - پشمول د واشنگتن سره تړلي دولتونه. په ۲۰۱۳ کال کې په یوه وینا کې، نصرالله وویل: "که سوریه سقوط وکړي، فلسطین به له لاسه ورکړي - او ورسره په غزه، لویدیځه غاړه او بیت المقدس کې مقاومت. که سوریه د امریکا، اسراییلو او تکفیریانو لاس ته ولویري، زموږ سیمه به یوې تیاري، ظالمانه دورې ته ننوځي. دا زموږ ارزونه ده."

یوه لسيزه وروسته، د تل ابیب سیمه ایز چلند دا خبرداری ورکوي. اسرائیل نور خپل فعالیتونه یوې واحدې جبهې پورې محدود نه ساتي. دا په غزه، لبنان، سوریه، عراق، یمن، سوډان، سومالیا، لیبیا او ایران کې په ګډه حرکت کوي، سیمه د یو متحد جنګ ځای په توګه چلند کوي.

وروستیو پېښو - د مقاومت لپاره خنډونه، د سوريې تخریب، د اسرائیلو د عملیاتو پراختیا - دا روښانه کړې چې تل ابیب هیڅ سرحدونه نه مني، حتی د دوستانه حکومتونو سرحدونه هم نه.

د ایران لپاره، ګواښ مستقیم او موجود دی. اسرائیلی چارواکي په منظم ډول اعلان کوي چې د اسلامي جمهوریت ړنگول د دوی ستراتیژیک هدف دی. دا هدف د وژنو، تخریب، 'رنګ انقلابونو'، پراکسي بریدونو او اوس خلاصې جګړې له لارې تعقیب شوی دی.

د ترکیې لپاره، ګواښ ستراتیژیک دی. اسرائیل په سوریه او ختیځ مدیترانه کې د انفرې نفوذ ننگوي، د بدیل سوډاګریزو دهلیزونو مخه نیسي چې د ترکیې جغرافیه څنګ ته کوي. سوریه، په ځانګړې توګه، په یوه داسې تیاتر بدله شوی ده چې د اسرائیلو د عمل آزادي د ترکیې د امنیتي لومړیتوبونو سره ټکر کوي.

د سعودي عربستان لپاره، اندیښنه جوړښتي ده. د سیمه ایزو قوانینو د بیا لیکلو لپاره د تل ابیب هڅه د ریاض خپلواکي او مشرتابه ګواښوي. لوی خطر په راڅرګندیدونکې سیمه ایز جوړښت کې دی - یو نظم چې د اسرائیلو د واکمنۍ د ټینګولو لپاره جوړ شوی پداسې حال کې چې عربي ځواکونه په ماتحت رولونو کې له مینځه وړي.

د اکتوبر له ۷ راهیسې، تل ابیب خپل عملیاتي پلټنې بوک پراخ کړی دی: مخکینی بریدونه، څو اړخیز کمپاینونه، او د مخنیوي شدت. دا په ټولو لویو قدرتونو کې د ګواښ احساس لوړ کړی دی.

دا پدې معنی ندي چې د اسرائیلو ضد نوی اتحاد جوړیږي. مګر دا پدې معنی ده چې هر لوبغاړی - پرته له ایران، چې اسرائیل د یو ذاتي دښمن په توګه ګوري - اوس د اسرائیلو پراختیا د دوی په خپل ستراتیژیک ځای کې د محدودیت په توګه ګوري.

هغه څه چې د خلاصې شخړې څخه لوی ښکاري هغه یو ستراتیژیک بدلون دی چې کولی شي یو لوبغاړی ته اجازه ورکړي چې د ټولې سیمې لپاره د ښکیلتیا قواعد بیا شکل ورکړي.

دمقالی لیکونکی : محمد حسن سوایدن

په درناوي «20-01-2026» -----

.....